

REUȘITA ȘCOLARĂ ȘI COMBATEREA EȘECULUI ÎN ÎNVĂȚĂTURĂ

Profesor Rădoi Ionica Iuliana
Liceul Teoretic „Julia Zamfirescu”, Mioveni

Motto: *„Omul nu poate ajunge om decât prin educație”*. (Kant)

Gradul de adaptare la activitatea școlară arată capacitatea și trebuința elevului de a cunoaște, de a asimila, de a interioriza cerințele externe, influențele instructiv – educative programate, alături de dorința și capacitatea lui de a se modela, de a se acomoda, de a se exterioriza în sensul acestora.

Unul din factorii de bază ai reușitei școlare, dar nu singurul, este inteligența școlară.

O parte considerabilă a variației realizărilor școlare nu poate fi explicată prin nivelul de inteligență, ci prin factori nonintelectuali de personalitate, nesesizați de probele de inteligență. Elevul, fiind o realitate vie și nu o noțiune abstractă, este nu numai inteligență, ci și emotivitate, dorințe, impulsuri. Această realitate trebuie avută mereu în vedere, deoarece inteligența acționează după modul în care o mobilizează și o orientează factorii emotivi- activi ai personalității.

Problema aptitudinilor, a inteligenței școlare nu se poate aborda fără referire la motivație, care determină atât actualizarea, realizarea potențialităților, cât și activizarea, mobilizarea aptitudinilor deja formate.

Pe de altă parte, curiozitatea, interesul, atitudinea omului față de o anumită categorie de activități depind și de nivelul de dezvoltare a aptitudinilor sale implicate în activitatea respectivă. Realizarea conduitei inteligente presupune convergența proceselor psihice – memorie, atenție, imaginație, limbaj, gândire – care îmbinându – se în mod particular formează o structură cognitivă complexă și dinamică.

Întrucât învățarea de tip școlar este o activitate cu conținut variat – literar, matematic, tehnic, etc, reușita școlară presupune o aptitudine cu o structură stratificată în mod complex, în măsură să asigure elevilor realizarea celor mai diverse operații. Confruntându-se cu sarcinile școlare, pe măsura trecerii de la o clasă la alta, elevii parcurg un proces de conștientizare a propriilor posibilități și preferințe.

La elevii slabi la învățatură, am observat apariția frecventă a sentimentului insuccesului, al incapacității, al neîncrederii în sine, care determină stări de nesiguranță, un nivel de aspirație scăzut, precum și teamă de insucces, toate concretizându – se într-o atitudine „constant” negativă față de activitatea școlară în general, față de un anumit obiect de învățământ sau față de profesor. Astfel, acești elevi își trăiesc fără plăcere rolul de elev, ceea ce face să nu li se dezvolte interesele cognitive. Și toate acestea la vârsta la care nevoia de afecțiune și trebuința de siguranță, dorința de a fi acceptat de ceilalți copii, nevoia de independență și de responsabilitate, de recunoaștere și de apreciere a eului, „foamea” de experiență nouă și de activitate au o importanță considerabilă în formarea personalității, urmarea „firească” a celor amintite poate fi absenteismul de la școală și evadarea în lumea jocurilor sau a aventurilor.

Performanța poate fi sau nu în acord cu ceea ce așteaptă elevul de la acțiunea întreprinsă, poate sau nu satisface trebuințele sau motivația care se

află la baza conduitei. Condiția esențială a succesului sau eșecului constă în angajarea eului în realizarea sarcinii (fixarea unui corp, perceperea performanței rezultate din activitate).

Prin urmare, eșecul psihologic nu depinde de un nivel absolut al realizării, întrucât el rezultă, în esență, din raportarea eului la performanță, relație trăită emoțional sub formă de sentiment al insuccesului. Elevul dezinteresat de randament, datorită neangajării în activitate

nu – și mobilizează posibilitățile reale în vederea realizării optime a sarcinii. În acest caz, el nu resimte nereușita sa obiectivă subforma eșecului, insuccesului.

Alteori, elevul poate fi satisfăcut chiar și de un rezultat socotit de alții drept nesatisfăcător sau dimpotrivă, el este nemulțumit de o performanță cotate de altul ca satisfăcătoare.

Calitatea și întinderea dorințelor, ca și natura și gradul de adaptabilitate, prezintă diferențe individuale accentuate. Elevul se adaptează la fiecare situație școlară concretă cu întreaga lui personalitate. Nereușita într-o sarcină poate determina scăderea nivelului de aspirație al elevului, jucând totodată un rol de informare cognitivă în serviciul conduitelor ulterioare. Eșecul mai sever și repetat pare să favorizeze agresivitatea, conduitele dezorganizate, regresive, care, la rândul lor, constituie factori inhibitori ai dezvoltării proceselor intelectuale. Elevul care înregistrează eșec după eșec, indiferent de cauzele inițiale ale insuccesului, nu – și formează sentimentul siguranței, al încrederii în sine, indispensabil pentru a întâmpina o nouă situație școlară.

În fața situației școlare devenită astfel stresantă, elevul neadaptat poate reacționa în mai multe feluri, în funcție de toleranța sa la frustrare, trebuința de anterealizare, pragul de reactivitate emoțională, conștiința de sine. Astfel, elevul care prezintă o frică accentuată de eșec, se angajează – când are posibilitatea de a alege – în sarcini foarte ușoare, la care probabilitatea succesului este ridicată sau în sarcini foarte grele, la care nereușita este evidentă prin dificultatea obiectivă a sarcinii. El evită acele sarcini la care probabilitatea reușitei / nereușitei este medie.

Alteori, elevul se distanțează spațio – temporal față de factorul traumatizant (nota rea, etc) prin fuga de acasă, vagabondaj sau evadează într – o lume imaginară, devenind personajul, eroul principal al propriilor reverii. Astfel școala poate interveni, pentru ajutorarea acestor elevi, profesorii lucrând în mod deosebit cu probleme cu grad scăzut de dificultate.

Școala se ocupă în mare măsură de natura și gradul satisfacțiilor – insatisfacțiilor elevului, care țin atât de evaluarea rezultatelor școlare, cât și de viața lui afectivă.

Succesul este acela care ajută la depășirea situațiilor penibile, la dezvoltarea inhibițiilor psihice, la restructurarea atitudinilor negative. Succesul dozat în mod corect, în raport cu dificultatea obiectivă a sarcinii și cu particularitățile individuale, constituie o cale accesibilă și eficientă în reabilitarea celor mai diverse forme de inadaptare școlară, profesională.

Omul nu poate trăi fără satisfacții psihice, fără sentimentul succesului, care are un efect mobilizator asupra resurselor interne, influențând din plin reușita în orice activitate.

Bibliografie:

1. Negovan, Valeria-*Introducere în psihologia educației*, Editura Universitară, București, 2006;
2. Kulcsar, Tiberiu – *Factorii psihologici ai reușitei școlare*, Editura Didactică și Pedagogică, București, 1978.